

Vlaanderen
verbeelding werkt

GEWONE VLIER (*Sambucus nigra*)

BASISEIGENSCHAPPEN

STANDPLAATS

- Gewone vlier groeit in struwelen, kapvlakten en lichte loofbossen.

BODEMSOORT

- Zonder voorkeur voor een bepaalde bodemsoort is de gewone vlier een liefhebber van stikstofrijke en dynamische milieus.
- De plant groeit vlot op plaatsen waar de bodem verstoord is of bemest wordt.

Opgelet! De gewone vlier heeft met de kruidvlier (*Sambucus ebulus*) een giftige dubbelganger. Deze wordt echter nooit groter dan anderhalve meter en heeft geen houtige stam. Verder staan de bloeiwijzen bij de kruidvlier rechtop, terwijl die van de gewone vlier hangen.

ECOSYSTEEMDIENSTEN

REGULEREND

Bestuiving

- De bloei is van mei tot juli.
- De bestuiving vindt plaats door insecten.
- De plant vermeerdert zich door zaad. Spreeuwen, zijn dol op de bessen en verspreiden het zaad.
- De vruchten zijn in september en oktober rijp.

ONDERSTEUNEND

Bodemvorming

- Gewone vlier stelt geen hoge eisen aan standplaatsen, maar houdt van stikstof en carbonaat.

Vlaanderen
verbeelding werkt

- Vlier is ook een stikstofindicator en vind je in knotwilgen en andere knotbomen, tot in dakgoten, op muren en ruïnes.

CULTUREEL

Spirituele en culturele waarden

- Aan de vlier schrijft men diverse heilzame werkingen toe.
- In het jaar 400 voor Christus, refereerde Hippocrates aan de vlier als zijn "medicijnkastje". Andere bekende klassieke geneesheren, waaronder Theophrastus, Dioscorides en Galenus, beschouwden de vlier als een van de beste geneeskrachtige planten uit de natuur.
- De plantkundige Hildegard van Bingen in de 12e eeuw en de medicus en auteur Martin Blochwitz in de 17e eeuw, prezen eveneens het belang van de vlier.
- De bloesem van de vlier zou voorspellende krachten bezitten. In Centraal-Europa hangen jonge meisjes in de nacht van 21 juni een bloeiende bloeiwijze achter het bed. Hierdoor zal hun toekomstige echtgenoot zich in hun droom openbaren.
- In de middeleeuwen had de vlier de reputatie dat hij als afweerkruid beschermde tegen hekserij. De vlier was gewijd aan Vrouw Holle.
- In hekserij en wicca is de vlier een heilige boom die men niet mag verbranden.
- Men meende lange tijd dat een vlier bescherming bood tegen blikseminslag en brand.

PRODUCEREND

Voedsel

- Glimmende vruchten trekken de vogels aan.
- De gewone vlier is voor veel dieren giftig vanwege cyaanverbindingen in het blad. Het edelhert eet ze wel, omdat het geen moeite heeft de plantendelen te verteren.

Geneeskrachtige middelen

- Tot aan het tijdperk van de antibiotica, was vlier een van de belangrijkste ingrediënten in veel bereidingen van kruidengenezers, farmaceuten en medici.

Vlaanderen
verbeelding werkt

- Vandaag gebruikt men vlier als alternatief voor conventionele medicijnen en vooral in de vorm van een extract ter bestrijding van verkoudheden en virale infecties.
- Vlier wordt vaak aanbevolen als complementaire therapie samen met de klassieke antioxidanten vitamine C en zink, ter ondersteuning van de natuurlijke herstelprocessen.

Grondstoffen

- Het hout van de gewone vlier is zacht en splintert niet, maar het is hard als het gedroogd is. Daarom dient het goed om kleine gebruiksvoorwerpen en instrumenten van te maken.
- Het merg van de twijgen doet dienst als bescherming van kleine voorwerpen.
- Vroeger eindigde de afvoer van de gootsteen boven de grond net buiten de muur. De vlierstruik plantte men daar om dit gat aan het zicht te onttrekken.
- Gekneusde bladeren bijeengebonden boven een deur of raam zouden muggen op afstand houden. Kransen van vliertakken legt men over de hoofden van paarden tegen lastige vliegen.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Vlaanderen
verbeelding werkt

Bronnen

- Burnie, David, Bomen, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1989.
- Hecker, Katrin. Bomen. (ANWB Basis Natuurgidsen). Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2022.
- van den Bremer, Arie. Basisgids bomen en struiken. KNNV Uitgeverij, Zeist, 2020.
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Gewone_vlier
- https://www.floravannederland.nl/planten/gewone_vlier
- <https://www.plantvanhier.be/plantengids/plant/gewone-vlier/42>
- <https://www.biobey.be/s/sambucus-nigra-extract/>